

FÅREBYGG

■ Forskninga skal utvikle anbefalinger for framtidssrettede og kostnadseffektive bygningsløsninger.

■ 1207 saueprodusenter svarte på en spørreundersøkelse i 2014.

■ Av disse har prosjektet gjort registreringer av dyrevelferd i 64 sauefjøs i Rogaland, Oppland, Buskerud og i Fjellregionen.

■ Prosjektet ledes av NMBU Veterinærhøgskolen v/prosjektleder Randi O. Moe. Veterinærinstituttet og Nilf er samarbeidspartnere.

■ Forskninga har en ramme på 9,25 millioner kroner og gjennomføres i perioden 2013–2017.

Uten vegg: Et åpent kaldfjøs med tre vegger til 1,6 millioner kroner ble løsninga da sauebonde Anders Baumann bygget ny driftsbygning.

Jakter gode og billige sauefjøs

Sauebonde Anders Baumann valgte seg åpent kaldfjøs med tre vegger. Nå vil forskerne undersøke hvilken fjøstype som er best for sauene.

Det er jo meningen at man skal ha en god arbeidsplass, sier Muri.

Ifølge forskeren i Fårebygg kan man finne fordeler og ulemper med alle fjøstyper.

– Jeg tviler på at vi vil få ett superfjøs som skiller seg ut fra alle andre. Men vi vil kunne si hvilke typer fjøs som gir de beste resultatene på for eksempel dyrehelse, dyrevelferd og ren produksjon, mener Muri.

Meningsløse trillebårlass

Anders Baumann fordeler kraftfôr i aluminiumsrenner og åpner grinda til fjøset. Besetningen strømmer ut på den åpne plassen og de eter fornøyd fra renna.

– Yes! Get down!, roper bonden og gir Boarder-Collien Yes instruksjoner om å passe på sauene.

Selv om gården ligger noen få meter unna trafikkert bilvei, har han ingen gjerder som holder sauene på plassen. Dette er hundenes jobb.

– Sauene lærer etter hvert. Når de er små, har de gjerne lyst til å stikke av, men etter hvert blir de mest interessert i fôret, forteller Baumann.

Det var i forbindelse med føring i gamlefjøsset at sauebonden bestemte seg for å bygge nytt.

– Det følte ufattelig meningsløst å trille trillebårlass etter trillebårlass med silo inn, og tilsvarende med møkk ut igjen. Da lurte du liksom på hva du bruker livet ditt til, sier Baumann.

Bonden i Lier ser både fordeler og ulemper ved det nye kaldfjøsset sitt.

– Ulempen er at jeg ikke har den beste utnyttelse av gjødsla, siden sauene går på talle. Utnyttelsen blir nok langt bedre for dem som har gjødselkjeller, sier Baumann

– Men jeg er nok den eneste som kan gå en

FORSKER PÅ SAUEFJØS

Tekst og foto: Liv Jorunn Denstadli Sagmo

Det kan snø og fyke, men det er aldri noe problem med kulda. Selvfølgelig fryser bonden litt innimellom, spesielt nå som vi er i gang med lamminga, men da må man bare kle på seg.

Anders Baumann er bonde til 120 vinterfôra søyer i Lier like utenfor Oslo. For noen år siden valgte han å sette opp en fjøsløsning utenom det vanlige.

Går på talle

Med inspirasjon fra en god nabo, valgte han å bygge en åpen hall med tre vegger. I dag går sauene på talle og føres puljevis på den åpne plassen bak fjøset.

Lierbonden har nå stilt fjøset sitt til rådighet for forskningsprosjektet FåreBygg i forbedelsene av en større feltstudie.

I denne feltstudien har det blitt gjort dyrevelferdsregistreringer i 64 sauefjøs i forskjellige deler av landet. Dette skal gi svar på om fjøsbygningen har en effekt på sauenes helse og velferd.

– Det er et fåtall av rådgivere og entreprenører som anbefaler disse ukonvensjonelle fjøsene i sauene. Årsaken er trolig at vi kan for lite om hvordan dyrene har det her, sier postdoc Karianne Muri ved Forskergruppe Dyrevelferd på NMBU Veterinærhøgskolen.

Trenger vi isolerte sauefjøs?

Alle mulig fjøstyper er representert i prosjekt FåreBygg. Fra standard isolert-fjøs med dre-

nerende gulv og gjødselkjeller, til uisolerte bygg med ulike underlag.

– Vi er også opptatt av tilgangen på uteareal. Dette gir sauene mye bedre plass uten at det øker kostnadene til bonden. Det blir en rimelig måte å øke opp arealet til sauene, sier prosjektleder Muri.

Byggekostnader i næringa er en av driverne bak prosjektet. Det store spørsmålet er om det er nødvendig å sette opp isolerte fjøs, med hensyn til sauenes produksjon og velferd, eller om man kan klare seg med rimeligere haller.

Trolig ingen superfjøs

For Lier-bonden kostet fjøsbygget knappe 1,6 millioner kroner for noen år tilbake. Han kunne spart enda mer hvis han hadde valgt bort vinduer og den klassiske fasaden.

– Vinduer er jo bare kosmetikk, men jeg ville at det skulle se fint ut i tillegg, sier Baumann.

I forskningsprosjektet blir også bondens velferd og arbeidssituasjon tatt hensyn til.

– Det finnes bønder som velger bort kaldfjøs, fordi de ikke trives med en kald arbeidsplass. Det er ikke alle som orker å gå og fryse.

«Det er vanskelig å si om de gode resultatene skyldes fjøset eller om jeg har blitt en bedre bonde»

Sauebonde Anders Baumann

runde i fjøset og gå rett på fest, legger bonden til og ler.

Helse, miljø og adferd

Inne i fjøset gjør veterinær Karianne Muri en standard helsesjekk på et utvalg sauer. Da sjekker hun alt fra øyne, til ledd og klauver.

I tillegg bruker hun en liten halvtime for å vurdere flokkens adferd og kroppsholdning.

– Vi ser blant annet på hvor tilfredse de virker. Er de fornøyd med omgivelsene de står i? Er de vant til å ha mennesker rundt seg? Er dysgjerrige, opplagte eller urolige?

– Dette er en kvalitativ vurdering av dyras adferd. Derfor er det viktig at vi er enige om hva vi for eksempel mener ved vaksomhet, så vi har brukt mye tid på å kalibrere oss, sier Muri.

Miljøregistreringene i fjøset er til sammenligning enklere å kjenneomføre.

– Vi måler blant annet lys, temperatur, luftfuktighet, gasskonsentrasjoner, areal, om det er nok eteplasser, og ser om sauene har god tilgang på grovfôr og rent drikkevann, forklarer Muri.

Vitenskapelige resultater

I fjøset til Anders Baumann er luften frisk og dagslyset strømmer inn på langsida som verken har vegg eller porter.

– Det er min uærbødige påstand at både saue- og jeg har det bedre i det nye fjøset, sier han.

Etter omlegginga har høstvekta på sauene økt i gjennomsnitt med 4–5 kilo, og bonden har langt bedre produksjonsresultater. Og ikke minst bedre trivsel.

– Men det er vanskelig å si om det er fjøset som er årsaken til dette. Kanskje har jeg klart å avle fram et bedre dyremateriale enn jeg hadde for ti år siden, og kanskje har jeg blitt en bedre bonde, sier Baumann.

Helse og velferd

Dette er en av utfordringene i forskningen, innrømmer Muri.

– Det er mange faktorer utenom fjøset som kan påvirke det vi måler. Men siden vi har fått gjøre registreringer i såpass mange fjøs og innhentet informasjon gjennom en landsdekkende spørreundersøkelse, vil vi ha et godt statistisk grunnlag for å si noe om sammenhenger mellom utformingen av fjøset og sauens helse og velferd.

Målet er til slutt å gi næringa anbefalinger om hvilke type fjøs man skal bygge, ut fra lønnsomhet og hvilke prioriteringer man har i produksjonen.

Resultatene fra undersøkelsene vil bli publisert fortløpende i 2016 og 2017.

Undersøker: Anders Baumann holder sauen mens Karianne Muri gjør kliniske undersøkelser. Prosjektet Fårebygg besøker totalt 64 ulike fjøs og ser hvordan sauene trives.

Utviklet og produsert i Norge for norske forhold Norsk kvalitet

AM-Stripespredere

- Nytt fordelerhus med 60 utløp. Slangeavstand ned til 13 cm. 40 utløp leveres også.
- Patentert fordelerhus produsert i rustfritt stål.
- Jevn spredning selv i hellende terreng. Gir høy nitrogenutnyttelse = større avling.
- Våtsåing. Vedlikehold av enga samtidig med spredning av husdyrgjødselen.
- Våtsåing gir større avling og er miljøvennlig. Lett utstyr som gjør to operasjoner i en.
- God total økonomi.

Design: Øyeposten

Lagring og spreing av husdyrgjødsel er vårt fagområde

Meir informasjon finn du på www.agromiljo.no eller ta kontakt Avd Trøndelag: Per Oddvar Mære tlf: 415 55 541, pom@agromiljo.no

Tetting av gjødselkjeller

Tlf. 724 81245 / www.mbas.no
Midtnorsk Betongsprøyting AS

Gode avtaler for medlemmene i Felleskjøpet, Norges Bondelag, Norges Bygdekvinneforbund og Norges Bygdeungdomslag, andelseierne i Norges Skogeierforbund, og for ansatte i bedrifter tilsluttet Norsk Landbrukssamvirke. Tlf: 815 24 765 - www.agrol.no

SPAR PENGER PÅ BYGGEVARER

Opus S Super Dekkende Hvit base 10L veil kr 1 399,- Med Agrol-rabatt kr 999,- inkl mva.

- Langvarig god beskyttelse
- God fargestabilitet
- Mal to strøk på en dag
- Inntil 20 års vedlikeholdsintervall

Pensel ute 120 mm vinklet fra Q-tools veil kr 95,- Med Agrol-rabatt kr 79,-

Drygolin Ultimat Hvit 10L veil kr 1499,- Med Agrol-rabatt kr 1299,- inkl mva.

- Jotuns beste maling
- Extrem beskyttelse
- Høy glans og UV-block
- Spesielt effektiv mot svertesopp

Oppgi kundenr 210999 Agrol! Kampanjen gjelder til 31. mai.

/OPTIMERA/

Montér